

فصل‌نامه علمی تفسیر و تحلیل متون زبان و ادبیات فارسی (دهخدا)

دوره ۱۴، شماره ۵۳، پاییز ۱۴۰۱، صص ۸۸-۱۱۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۳/۱۴، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۶/۲۵

(مقاله پژوهشی)

DOI: [10.30495/dk.2022.694811](https://doi.org/10.30495/dk.2022.694811)

تحلیل و بررسی محتوایی «طوفان هفتگی» فرخی یزدی

دکتر محمود صادق‌زاده^۱

چکیده

محمد فرخی یزدی به جز سرایش اشعار سیاسی و انتشار روزنامه انتقادی طوفان، برای نشر فعالیت‌های ادبی، ترویج شعر و گسترش زبان و ادب فارسی و رواج آثار ادبی اروپایی مجله «طوفان هفتگی» را به مدت دو سال منتشر می‌کند. در این جستار با بازخوانی ۴۱ شماره موجود طوفان هفتگی به شیوه توصیفی، تحلیلی و ارزیابی کمی به معرفی و بررسی انگیزه‌های انتشار، ساختار صوری، اهمیت و کیفیت، محتوا و نویسندگان و شاعران این مجله پرداخته می‌شود. این مجله ادبی به دلیل جایگاه والای مسئولان، انتشار مقالات سودمند ادبی، هنری و تاریخی و کیفیت و تنوع مطالب ادبی ایران و جهان از همکاری نویسندگان و شاعران مشهوری همچون: ملک‌الشعرا بهار، عبدالحسین هژیر، اسماعیل یکانی، سید احمد کسروی، سید عبدالرحیم خلخالی، علی جواهرالکلام، مهدی بهرامی، عمیدی، رسام ارزنگی، ابوالقاسم سحاب و ... بهره می‌برد. از میان نویسندگان و شاعران خارجی، بیشتر از ترجمه آثار تولستوی، حسین دانش و رضا توفیق بیک و ویکتور هوگو استفاده شده است. طوفان در دوره دوم انتشار به دلیل سیاست‌های دوره رضاشاهی شیوه ملایم‌تری را در پیش می‌گیرد و بیشتر به مطالب اجتماعی، اقتصادی و ادبی توجه می‌کند و ضمن تأکید بر عناصر هویت ایرانی و سنت‌های ادبی به شیوه متعادل به نواندیشی نیز روی می‌آورد. از این رو، به دلیل ضرورت نوگرایی و با درک موقعیت زمانه بیشتر از متون نثر و ادبیات داستانی در ترجمه‌های آثار غربی بهره می‌برد.

کلیدواژه‌ها: نشریات ادبی، مشروطیت، طوفان هفتگی، تحلیل محتوایی.

^۱ دانشیار گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

مقدمه

روزنامه‌ها و نشریات به لحاظ گستردگی و تأثیرگذاری عمومی و سادگی نثر فارسی و بازتاب آرمان‌های آزادی‌خواهی به‌عنوان مهم‌ترین رکن انقلاب مشروطیت به شمار می‌روند. از این‌رو، با بازخوانی، تحلیل محتوایی و بررسی ویژگی‌های آن‌ها می‌توان بسیاری از زوایای ناگشوده و پیچیده آن دوره را روشن‌تر کرد. بیشتر این روزنامه‌ها و مجلات، سیاسی، اجتماعی و بعضی هم، علمی و ادبی بود و شاعران و نویسندگان توانایی همچون: دهخدا، عشقی، نسیم شمال و ... با توجه به اوضاع سیاسی و اجتماعی زمان کوشیدند، از پیوند سیاست و ادب و قلم، به‌ویژه روزنامه‌نگاری و مقاله‌نویسی و شعر روزنامه‌ای و نشر و رواج ادب و فرهنگ غربی بهره‌ها بجویند. نویسندگان و شاعرانی نیز در این دوره در راه آرمان‌های والای خود جان باختند که از مشهورترین آنان، فرخی یزدی، شاعر روزنامه نگار و یا روزنامه نگار شاعر بود.

دوران فعالیت‌های قلمی فرخی را با «طوفان» به دو دوره اصلی به شرح زیر می‌توان تقسیم کرد:

دوره یکم (۱۳۰۰-۱۳۰۲): از همان تأسیس «طوفان» آغاز می‌شود و تا توقیف آن به علت نشر مقاله «امنیت چیست؟» (س ۳، ش ۳۷ / ۱۳۰۲/۹/۳)، در اعتراض به خودکامگی‌های رضاشاه و توقیف روزنامه «اقدام» و تبعید مدیر آن ادامه می‌یابد. اصلی‌ترین و مؤثرترین دوران انتشار «طوفان»، همین دوره است که نیش کلک طوفان، همه صاحبان زر و زور و ستم و تبعیض و قانون‌شکن و ... را آماج انتقادات صریح و تند خود قرار می‌دهد و چون صاعقه‌ای بر سر هر نوع خودکامگی، قانون‌گریزی، وطن‌فروشی، خیانت‌ورزی و اشرافی‌گری فرود می‌آید.

دوره دوم (۱۳۰۵-۱۳۹۷) از زمان انتشار مجدد «طوفان» در تاریخ (۱۳۰۵/۶/۶) و پس از دوره فترت دو و نیم ساله (توقیف و تعطیل و تبعید مدیر آن)، آغاز می‌شود و تا پایان مصونیت سیاسی فرخی در مجلس هفتم (بهمن ۱۳۰۷) ادامه می‌یابد. «طوفان» در این دوره به دلیل اوضاع خفقان‌آور سیاسی مجبور می‌شود، محتاطانه رفتار کند و سبک و سیاق و به تبع آن سطوح آماج انتقادات خود را از سطح رأس هرم قدرت (حکومت، دولت، وزرا و مجلس...) به سطوح پایین‌تر (حاکمان محلی و رؤسای ادارات...) تغییر دهد. دامنه تغییرات به حدی است که بعضی این دوره را دوره «افول طوفان» می‌نامند. (آذری شهرضایی، ۱۳۸۱: ۲۰) و نیز رک (طوفان، س ۶، ش ۱۲۳ و ۱۷۰). در این دوره فرخی یزدی به دلیل اوضاع و احوال پیش‌آمده، به انتشار

طوفان هفتگی می‌پردازد. این نشریه، به شکل ضمیمه طوفان روزانه منتشر و توضیح می‌شود و به لحاظ انتشار مقالات سودمند ادبی، هنری و تاریخی در زمینه زبان و ادب فارسی و اروپایی و معرفی آثار نویسندگان و شاعران غربی اهمیت بسیاری دارد.

پیشینه تحقیق

بیشتر تحقیقات و تألیفات مربوط به فرخی نیز در زمینه انتشار دیوان، گزیده اشعار، شرح احوال و تحلیل و بررسی آرمان و اندیشه‌های سیاسی و مسلکی وی پدید آمده است، اما در باره دوران مبارزات قلمی فرخی، معرفی کامل طوفان و تحلیل و بررسی ویژگی‌ها و مندرجات آن به صورت مستقل و عینی و علمی اثری پدید نیامده، جز تحقیقات و مطالب کوتاه و پراکنده‌ای که در آثار ارزشمند زیر گرد آمده است:

۱) محیط طباطبایی «تاریخ تحلیلی مطبوعات» (۱۳۶۶)؛ ۲) ادوارد برون، «تاریخ مطبوعات و ادبیات ایران در دوره مشروطیت» (۱۳۳۵)؛ ۳) محمد صدرهاشمی، «تاریخ جراید و مجلات ایران» (۱۳۶۳)؛ ۴) سید فرید قاسمی، «تاریخ روزنامه نگاری ایران» (۱۳۷۹)؛ ۵) حمید مولانا، «سیر ارتباطات اجتماعی در ایران» (بی تا)؛ ۶) عبدالکریم ذاکر حسین، «مطبوعات سیاسی ایران در عصر مشروطیت» (۱۳۷۰)؛ ۷) دانشگاه یزد، «مجموعه مقالات کنگره بزرگداشت فرخی یزدی» (۱۳۷۸) که نویسندگان و محققان در آن مقالات به جنبه‌های گوناگون زندگی سیاسی، ویژگی‌های شعر و مبارزات قلمی فرخی یزدی پرداخته‌اند؛ ۸) آذری شهرضایی، «فرخی یزدی، سرانجام یک رؤیای سیاسی» (۱۳۸۱)؛ نویسنده در تحقیق و بررسی سودمند خود، بر مبنای اسناد و خاطرات موجود، تصویر جدیدی را از «یک دوره خاص از زندگی سیاسی و اجتماعی فرخی در سال‌های روزنامه‌نگاری او ارائه کرده است. ۹) نگارنده نیز مقالاتی در باره ابعاد گوناگون زندگی ادبی و سیاسی و ویژگی‌های روزنامه‌نگاری فرخی یزدی منتشر کرده که به دو نمونه اشاره می‌شود: محمود صادق‌زاده، «تحلیل محتوایی و طبقه‌بندی موضوعی سرمقالات «طوفان» فرخی یزدی (۱۳۸۳) و «مرام طوفان» (۱۳۹۰).

با این حال، تاکنون در زمینه معرفی کامل، تحلیل محتوایی مندرجات «طوفان هفتگی» اقدامی نشده و اثری مستقل و کامل پدید نیامده است.

روش تحقیق

روش تحقیق، بیشتر توصیفی و به شیوه تحلیل محتوا است. در شیوه تحلیل محتوا ویژگی‌های

ساختار صوری، محتوایی و عناصر سازنده کتاب‌ها، نوشته‌ها و نشریات عمومی، علمی و ادبی و نیز منابع صوتی و تصویری و دیداری، تجزیه، طبقه‌بندی، تلخیص، تحلیل، تفسیر و نتیجه‌گیری می‌شود (ر.ک: کرپندورف، ۱۳۸۳: ۳۶-۲۵). در واقع تحلیل محتوا، شیوه‌ای است که برای تشریح عینی، منظم و کمی محتوای آشکار و پیام‌های ارتباطی به کار می‌رود (ساروخانی، ۱۳۸۲: ۹۳-۱۱۳). این شیوه برای شناخت دیدگاه‌ها، نگرش‌ها و تمایلات صاحبان آثار و یا سازمان‌ها و نهادهای مختلف بسیار اهمیت دارد. از این رو، نگارنده بر اساس نتایج و داده‌های بازخوانی و تحلیل محتوایی از مندرجات ۴۱ شماره موجود «طوفان هفتگی» با استفاده از کتاب «روش تحقیق در محتوای مطبوعات» (از کاظم معتمدنژاد، ۲۵۳۶) و با توجه به اسناد و مدارک معتبر به توصیف و تحلیل و بررسی کیفی و کمی ساختار صوری و محتوایی شماره‌های آن پرداخته و سپس نسبت سطوح به کار رفته برای مقالات، اشعار و ترجمه‌ها بر حسب ستون (بر مبنای درصد) محاسبه و ارزیابی و نتایج به دست در جدول‌هایی ارائه کرده است. بی‌شک نتایج آن برای تحلیل و نقد سیاست‌ها و سوگیری‌های فکری، هنری و ادبی اجتماعی و سیاسی طوفان هفتگی در طول دوران انتشارش اهمیت بسیار دارد.

مبانی تحقیق

مهم‌ترین دوره‌ای که برای تاریخ ایران اهمیت بسیار دارد و بیشترین تحول و دگرگونی در زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی، ادبی و سیاسی در آن روی می‌دهد، مشروطه است. از لحاظ فرهنگی و ادبی، به جز صنعت چاپ و انتشار کتاب‌های سیاسی و انقلابی گذشته و حال، منبع مهمی که در تهییج و بسیج مردم بسیار مؤثر بود، روزنامه‌ها و مجلات بودند که براستی به‌عنوان اساسی‌ترین رکن و برنده‌ترین سلاح جنبش مشروطه به شمار می‌رفتند. در این میان، نویسندگان و شاعران و روزنامه‌نگاران نیز در راه اهداف مشروطیت و آرمان‌های آزادی خواهی و استقلال طلبی و عدالت جویی، جان بر سر عقیده نهاده‌اند که یکی از مشهورترین و ثابت‌قدم‌ترین آنان، فرخی یزدی، شاعر و روزنامه‌نگار آزادی خواه و عدالت طلب یزدی است. با تأثیر عوامل یاد شده، ادبیاتی مردمی، متعهد، مترقی، منتقد و اصلاح‌گر در این دوره ایجاد می‌شود که چهره‌های درخشانی چون فرخی و امثال وی در بستر آن نشو و نما پیدا می‌کنند و به شکوفایی می‌رسند. بنابراین بررسی ویژگی‌های سبکی و محتوایی و انواع ادبی، به‌ویژه روزنامه‌نگاری و شاعری آن دوره اهمیت بسیار دارد.

با تأثیر از فرهنگ اروپایی و گسترش افکار آزادی خواهی و جنبش نوگرایی، نخستین هسته‌های روزنامه‌نگاری در ایران شکل گرفت و در تغییرات اجتماعی و تحولات سیاسی تأثیر بسیار مهمی ایجاد کرد. در دوره مشروطه به دلیل وضعیت اجتماعی و سیاسی کشور و به اقتضای زمان، کمتر نویسنده‌ای به نوشتن کتاب می‌پرداخت و اغلب آنان برای روزنامه‌ها، مقاله می‌نوشتند. مطالب و موضوعات بیشتر این روزنامه‌ها سیاسی و اجتماعی و بعضاً علمی و ادبی بود. تعداد روزنامه‌ها و مجلات در این دوره بسیار زیاد است و همه آن‌ها ارزش یکسان ندارند. رویکرد روزنامه‌ها بیشتر به مسایل سیاسی و اجتماعی بود و مباحث ادبی در حاشیه قرار می‌گرفت. مجلات این دوره اغلب به مسایل فرهنگی و تربیتی جدید و نیز مباحث ادبی می‌پرداختند (ر.ک: رحیمیان، ۱۳۸۰: ۷۹) در تمام مطبوعات این دوره، چون نشر مطبوعاتی، به تنهایی در ایفای نقش اطلاع‌رسانی، قادر نبود، روزنامه‌نویسان فاضل و شاعر از قریحه شاعرانه خود بهره می‌گرفتند و با شعر مطبوعاتی خود به عنوان چاشنی ملیح و دلربا در جذابیت مطالب می‌افزودند (ر.ک: همان: ۳۸)

به‌رحال نابسامانی و آشفتگی‌های اجتماعی و سیاسی و دخالت استعمار خارجی و اختلافات داخلی موجب شد که نشریات و مطبوعات به عنوان یک وسیله مهم از شعر، داستان، رمان و نمایش‌نامه برای بیان دیدگاه‌ها و مطالب مختلف استفاده کنند؛ چنان‌که عشقی و نسیم شمال و فرخی یزدی از شعر به شکل سیاسی و انتقادی و دهخدا به صورت طنز استفاده کردند. در واقع در آن روزگار شعر و ادبیات به عنوان ابزار بزرگی در طرح مسایل سیاسی به شمار می‌رفته است و اربابان جراید که خود از شاعران و نویسندگان به نام زمانه بودند از ادبیات و مضامین ادبی بسیار بهره می‌بردند. از این رو، در آن دوران، به رغم رشد و افزونی مطبوعات، نشریه‌ای صرفاً ادبی ایجاد نشد؛ تنها «طوفان هفتگی» به مدیریت فرخی یزدی که بین سال‌های (۱۳۰۵-۱۳۰۷) به همراه روزنامه طوفان منتشر می‌شد. فرخی مجله ادبی، اجتماعی «طوفان هفتگی» را به منظور خدمت به ادبیات این مملکت و رونق بازار شعر و ادب تأسیس و به‌طور جداگانه و موازی با روزنامه طوفان، نخستین شماره آن را در تاریخ (۱۳۰۶/۱۱/۲۴) منتشر کرد.

اما تحقیقات و تالیفاتی که درباره نشریات انجام شده، بیشتر درباره تاریخ، انواع و کمیت و کیفیت انتشار روزنامه‌ها و مجلات و بررسی مسایل و مطالب و مندرجات کلی روزنامه‌ها و گرایش‌های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی آن‌ها است؛ بعضی نیز به جایگاه والا و اهمیت و

تأثیرات فراوان روزنامه‌ها و مجلات در زمینه‌های گوناگون پرداخته‌اند، ولی به معرفی کامل و به تحلیل و بررسی مندرجات و مقالات روزنامه‌ها به‌طور جداگانه و به شیوه‌ای عینی و علمی چندان نپرداخته‌اند. بدین منظور، کتاب ارزشمند «روش تحقیق در محتوای مطبوعات» از کاظم معتمد نژاد، به‌راستی برای نگارنده راه‌گشا و کارگشا بود؛ اما بعضی از روش‌های علمی تحقیق در مطبوعات و شیوه‌های عینی تجزیه و تحلیل و نمونه‌گیری مندرجات و محتوا که در آن کتاب وزین مطرح شده بود، با نشریات ایران به‌ویژه نشریات دوره مشروطیت قابل انطباق نبود.

بر این اساس، ابتدا چگونگی تنظیم صفحات و نحوه درج مطالب طوفان شرح و سپس عناصر و مندرجات اصلی آن بررسی و طبقه‌بندی می‌شود. یکی از شیوه‌های مهم برای شناخت خط مشی‌های اجتماعی و سیاسی و جهت‌گیری‌های کلی و بررسی روش‌های روزنامه‌نگاری، این است که مطالب اصلی روزنامه‌ها، طبقه‌بندی و سطوح مندرجات آن به‌صورت کمی مشخص، محاسبه، مقایسه و ارزیابی شود. از این رو براساس الگوی مطرح شده در کتاب یادشده، همه شماره‌های موجود طوفان هفتگی بازخوانی و برای به دست آوردن اطلاعات کیفی و کمی، سطوح مطالب آن بر مبنای ستون‌های اشغال شده و برحسب تعداد سطرها و یا سانتیمتر و به درصد، تعیین شد. معمولاً برای تعیین میزان سطح چاپی و حجم مطالب روزنامه‌ها و نشریات، طول متن‌های آن را با سانتیمتر اندازه می‌گیرند (ر.ک: معتمدنژاد، ۲۵۳۶: ۱۹۶)؛ البته سطح آگهی‌ها و تصویرها را بیشتر با سانتیمتر و حجم مطالب و مقالات را با شمارش تعداد ستون‌ها و سطرها اندازه می‌گیرند. سپس داده‌های کسب شده، با توجه به انواع ادبی و موضوعات مختلف، نویسندگان و شاعران و تأثیرپذیری از آثار اروپایی بررسی، مقایسه و ارزیابی و به‌صورت جدول‌هایی معرفی و نشان داده شد.

بحث

معرفی و بررسی «طوفان هفتگی»

در عصر رضاشاهی که فضا مسموم، قلم‌ها شکسته، دهان‌ها بسته و آزادی‌خواهان و مشروطه‌طلبان حقیقی، نابود و در بند شده‌اند، فرخی چگونه چند سالی بیش از عشقی و دیگران زنده مانده است؟ این خود حدیث مفصل و بسیار قابل تأملی است که جای پژوهش و بررسی بیشتر دارد. در این وضعیت، فرخی یزدی نیز همچون «ملک‌الشعراى بهار» و هم‌زمان با وی، با مسدود شدن راه فعالیت‌های سیاسی، به فعالیت‌های ادبی و فرهنگی روی می‌آورد و در اسفند

(۱۳۰۶.ش)، مجله ادبی اجتماعی، «طوفان هفتگی» را به‌طور جداگانه و موازی با روزنامه طوفان تأسیس و منتشر می‌کند و دلیل آن هم اخطار اداری است که در شماره چهارم طوفان هفتگی مندرج است: «اخطار اداری به مشترکین محترم طوفان روزانه. برای طوفان هفتگی آبونمان علی‌حده تعلق نمی‌گیرد.» یک دلیل دیگر هم، مطلب انتقادی است که در اعتراض به تغییر سبک و سیاق روزنامه طوفان در طوفان هفتگی مورخ (۱۳۰۷/۶/۲۷) منعکس می‌شود.

فرخی یزدی، خود درباره هدف و مقصود از تأسیس طوفان می‌نویسد:

مقصد ما از انتشار طوفان هفتگی، خدمتی است به ادبیات این مملکت که از هر حیث شایان توجه و از هر جهت سزاوار اهتمام و اعتنای مخصوصی است. اتفاقاً ادبیات به تمام معانی آن که شعر و نثر شاعرانه، قسمتی از آن به شمار می‌آید، همه وقت در این مملکت مورد توجه بوده و خدمات ادبا و شعرا و مورخین عالی مقام به اتحاد وطنی و قدرت زبان و نشر تاریخ و حماسه‌های ملی، چه در سایه عطوفت و اعتنای خاص پادشاهان و وزرا و چه بر اثر عقل و احساسات مخصوص خود، قابل ستایش و افتخار است.

جای تأسف و نگرانی است، با این‌که این معنی، مسلم است که زندگانی سیاسی و اجتماعی امروز ما، قسمت عمده‌اش، مدیون زحمات و خدمات ادبا و فضایی قرون ماضیه است، باز در این عصر نهضت و ارتقا که ملل تازه چرخ، به زحمت برای خود، تاریخ ادبیات و سوابق ادبی می‌تراشند، ما به قدر کافی، که فرا خور یک ملت بیداری باشد، اعتنا و توجه به ادبا و مورخین و زبان‌دانان و لغویین ننموده و بیشتر اهتمام خود را به مسایل اداری و سیاسی معطوف داشته و ناچار ادبای متخصص و مطلع ما نیز در این مراحل، گرفتار و جز معدودی انگشت‌شمار، دیگران قدم‌هایی، در ترویج شعر و ادبیات و نشر مجلات ادبی بر نداشته‌اند.

اینک ما در انتشار طوفان ادبی هفتگی، نخست از اساتیدی که قبل از این‌ها، به نشر مجلات ادبی، رنج برده و خون دل خورده‌اند، استمداد همت نموده و سپس به همگان محترمی که قادر به مساعدت ما هستند، اطلاع می‌دهیم که ما بدون مداخله دادن سیاست، فقط از قوای ادبی آن ذوات محترم، کمک طلبیده، این نامه ادبی، ملی را وقف نشر مقالات و قطعات نثر و نظم و سایر شعب ادب می‌نماییم و امیدواریم، این خدمت محقر ما در پیشگاه ارباب فضل و دانش، قیمت واقعی کسب کرده، مقبول طباع سلیم و اذواق مستقیم افتد. «بمن الله و توفیقه» (ر.ک: طوفان، ۱/۱۳۰۶).

به هر روی، این مجله به منظور شناخت و نشر آثار برجسته زبان و ادبیات کلاسیک و معاصر ایران و جهان و بهره بردن از سرمایه‌های ادبی، به‌ویژه حماسه‌های ملی در راه وحدت ملی و نهضت مردمی و ارتقای فرهنگی تأسیس و منتشر می‌شود. البته در این راه بیشتر از اشعار شاعران مشهور و بزرگ و مقالات و دیدگاه‌های نویسندگان صاحب‌نظر استفاده می‌کند.

صاحب امتیاز و مدیر طوفان هفتگی، خود فرخی بود که در سال اول با مساعدت سید فخرالدین شادمان، نخستین شماره آن را در اسفند (۱۳۰۶)، در تهران منتشر می‌کند و البته بعداً نخستین شماره طوفان هفتگی - که بدون مساعدت «فخرالدین شادمان» و مستقلاً به نام فرخی منتشر می‌شود - شماره ۱۳ (مورخ شهریور ۱۳۰۷) است. آخرین شماره آن، شماره ۲۳ (سال دوم، شماره مسلسل ۱۳۳) است که در تاریخ (۱۳۰۷/۱۱/۲۳) منتشر می‌شود.

طوفان هفتگی، در سال اول (۱۳۰۶-۱۳۰۷)، ۱۸ شماره و در سال دوم (۱۳۰۷)، ۲۳ شماره و مجموعاً ۴۱ شماره منتشر می‌شود دوره انتشار آن، هفتگی بود و به شکل روزنامه‌ای و در هشت صفحه، هر هفته روزهای سه شنبه چاپ و پخش می‌شد. محل اداره آن، تهران، خیابان علاءالدوله؛ عنوان تلگرافی آن «طوفان»؛ نمره تلفن ۱۱۶۸؛ بهای تک شماره آن ۸ شاهی، شش ماهه آن ۵۵ قران و سالانه آن نیز ۱۰۰ قران بود که هزینه پست به کشورهای خارجی، بدان افزوده می‌شد.

نشانی شماره‌های موجود طوفان هفتگی

خوش‌بختانه، دوره کامل دو ساله آن در دسترس است و در مکان‌های ذیل وجود دارد: کتابخانه مجلس شورای ملی؛ مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر و کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران. ضمن این که میکروفیلم طوفان هفتگی به شماره (۵۵۷۱) در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران و به شماره (۸۴۵) در کتابخانه مجلس شورای ملی و نیز تصاویر مجله آن، در کتابخانه مرکزی دانشگاه یزد موجود است. به جز این، حسین مکی و محیط طباطبایی نیز دوره کامل طوفان هفتگی را در اختیار دارند.

اهمیت و کیفیت

طوفان هفتگی به نظر بیشتر محققان و صاحب‌نظران، به لحاظ ذوق سرشار، حسن سلیقه و روحیه بالای مدیر آن، در جلب همکاری و همراهی نویسندگان و شاعران بزرگ و توانا و نیز درج مقالات و مطالب متنوع و ترجمه‌های زیبا و دلکش از آثار مهم خارجی و نیز ویژگی

تدوین و چاپ، از کیفیت ممتازی برخوردار بود؛ از این رو در میان نشریات ادبی معاصر، جایگاه والا و با ارزشی دارد؛ به ویژه که در ایجاد انگیزه و راهنمایی نویسندگان و شاعران مبتدی و نیز آشنایی خوانندگان با آثار نثر و شعری بزرگان غربی و روسی و هم‌چنین، زمینه‌سازی جهت رونق و تحول ادبی، بسیار مؤثر واقع می‌شود.

استاد محیط طباطبایی در این باره می‌نویسد: فرخی «ضمیمه ادبی هفتگی تأسیس کرد، که در مطبوعات ایران بی‌سابقه بود؛ طوفان هفتگی جای خود را زود باز کرد، ولی با خروج فرخی از افق سیاست روز و تعطیلی روزنامه، طوفان هفتگی هم تعطیل شد» (مکی، ۱۳۶۹: ۵۶).

محمد صدرهاشمی، نیز در باره کیفیت و اهمیت طوفان هفتگی معتقد است: «یکی از جراید بسیار مفید و پر مغز زبان فارسی، طوفان هفتگی است. به عقیده نگارنده (صدر هاشمی) همان مقام و موقعیتی را که طوفان یومیه از لحاظ اشمال بر مقالات سیاسی و اجتماعی داراست، طوفان هفتگی به‌عینه از جهت اشمال بر مقالات تاریخی، ادبی اشعار نغز دارد... روی هم‌رفته، طوفان هفتگی از حیث مطالب و چاپ و کاغذ، از بهترین روزنامه‌های هفتگی است که تاکنون در ایران منتشر شده و شاید از لحاظ تنوع مقالات، بهتر از نوبهار باشد» (صدرهاشمی، ۱۳۶۳: ۱۸۳).

نویسندگان و شاعران

طوفان هفتگی از همکاری نویسندگان و شاعران و مترجمان مشهور، برخوردار بود و از آثار و اشعار ارزشمند معاصران و پیشینیان بهره‌مند می‌شد. مشهورترین نویسندگان و مترجمان معاصر که با طوفان هفتگی همکاری داشتند، به‌جز «سید فخرالدین شادمان»، عبارتند از: ملک‌الشعراى بهار، عبدالحسین هژیر، اسماعیل یکانی، سید احمد کسروی، سید عبدالرحیم خلخالی، علی جواهرالکلام، مهدی بهرامی، عمیدی، رسام ارژنگی، ابوالقاسم سحاب و ...

از مقالات تحقیقی و هنری وزین و ارزشمند طوفان هفتگی، مقالات زیر را می‌توان نام برد: سلسله مقالات «نقاشی و تذهیب در ایران» و «شعر پهلوی» از بهار؛ سلسله مقالات «اسماعیل یکانی» تحت عنوانین: «تاریخ صنعت»، «آیا کدام یک از صنایع مستظرفه مؤثرتر است؟» و... که اغلب به جای سرمقاله استفاده می‌شد.

از مقالات تاریخی، «خرابه‌های شهر ری» از مهدی بهرامی و «ایوان کسری» از ابوالقاسم سحاب و از مقالات اجتماعی، سلسله مقالات «کلید علوم اجتماعی، چگونه باید در اعمال

اجتماعی مطالعه کرد؟» از عمیدی و نیز از مقالات تاریخ هنر، «معماری در مملکت» از طاهرزاده بهزاد و «صنایع مستظرفه در ایران» و «صحافی و جلد سازی در ایران» از اسماعیل یکانی قابل ذکر است.

۹۷

از شاعران معاصر که اشعارشان در طوفان هفتگی درج شده است (به جز بهار که بیشتر از دیگران از شعرش استفاده شده)، به اشخاص زیر می‌توان اشاره کرد: ادیب‌الممالک، صادق سرمد، جلوه، صورتگر، نصرالله فلسفی، رشید یاسمی و...

البته طوفان هفتگی، از اشعار شاعران گذشته، چون: نشاط، شیخ‌الرئیس قاجار، هدایت طبرستانی، هاتف، فروغی بسطامی و گاهی هم از اشعار محتشم کاشانی، شاهزاده افسر و در بعضی از موارد از آثار بزرگانی مانند: حافظ، سعدی و سنایی و... نیز بهره می‌برد.

بزرگ‌ترین و مشهورترین مترجم و نویسنده‌ای که به طور مرتب با طوفان هفتگی همکاری دارد، عبدالحسین هژیر است که در اغلب شماره‌های آن، از آثار خارجی قطعات ادبی تحت عنوان «از هر چمن گلی» و یا داستان و یا قسمتی از داستانی را ترجمه و منتشر می‌کند.

هرچند طوفان هفتگی، نامه‌ای ادبی، فرهنگی و تاریخی بود، با این حال کم و بیش، بخشی از مندرجات خود را به اخبار داخله، اخبار خارجه، گزارش‌های مجلس و آگهی‌ها و اعلانات و یا تصاویر اختصاص می‌داد.

تحلیل محتوایی «طوفان هفتگی»

مندرجات

طوفان هفتگی در هشت صفحه منتشر و معمولاً در صفحات ۱ و ۲ و گاهی در قسمتی از صفحه ۳ از مهم‌ترین مقالات ادبی، هنری و اجتماعی، (به‌ویژه مقالات ملک‌الشعراى بهار و اسماعیل یکانی) به جای سرمقاله استفاده می‌شد؛ البته در شماره یکم، در سرمقاله‌ای تحت عنوان «مقصد ما»، هدف از انتشار طوفان در یک ستون شرح داده شده است. صفحه ۳ و نیمی از صفحه ۴ به مقالات «تاریخی»، «انتقادی» و «ترجمه داستان» و درج اشعار منتخب و... اختصاص یافته است.

معمولاً در قسمت‌های باقی‌مانده از صفحه ۴ و نیز در صفحات ۵ و ۶، ترجمه قطعات ادبی از متون خارجی، معرفی بزرگان زبان و ادب ایران و جهان و شرح آثار و اندیشه‌های آنان و نیز مقالات تحقیقی و آموزشی و فلسفی و... درج می‌شد. در بسیاری از موارد، بخشی از صفحه ۶

و نیز صفحه ۷ به منتخبات اشعار خود فرخی، اخبار داخلی و خارجی و گزارش‌های مجلس و گاهی نیز قطعات ادبی، اختصاص پیدا می‌کرد. صفحه آخر، در بیشتر موارد، در برگیرنده آگهی‌ها و اعلانات و تصاویر بود؛ البته در بعضی از موارد، نه تنها در این صفحه که در جای جای طوفان هفتگی، انواع آگهی‌های هنری ادبی و تبلیغی و تجاری درج می‌شد.

شماره یکم، سه‌شنبه ۲۴ بهمن ماه ۱۳۰۶ به مطالب زیر اختصاص یافته‌است: «مقصد ما»، «شعر غنایی»، «عظمت ایران»، ترجمه قطعه ادبی «کشتی شکستگان»، شعر «قناعت»، «منتخب اشعار»، ترجمه شعری از جبران خلیل جبران با عنوان «شاعر نابینا» و مقاله «صنایع مستظرفه»، «مسابقه ادبی و سرگرمی». البته در بخش‌هایی از صفحات این شماره و شماره‌های دیگر، اخبار داخله، تلگراف‌های خارجه، اعلامیه‌ها، آگهی‌های تجاری و اقتصادی و نیازمندی‌ها نیز درج شده است.

در جدول ذیل برای آشنایی بیشتر، نتایج محاسبه و مقایسه نسبت سطوح مندرجات «طوفان هفتگی» - که برحسب نمونه‌گیری از شماره‌های گوناگون صورت گرفته - آورده شده است.

جدول شماره ۱، نتایج بررسی سطوح مندرجات «طوفان هفتگی»

ردیف	مندرجات	نسبت سطوح مندرجات (به درصد)
۱	مقالات	۵۱٪
۲	آگهی‌ها، اعلانات و تصاویر	۱۷/۳٪
۳	اشعار	۷/۶٪
۴	داستان	۷/۶٪
۵	قطعات ادبی	۶/۸٪
۶	اخبار داخلی و خارجی و گزارش مجلس	۴/۱٪
۷	مسابقه و سرگرمی	۰/۱٪ (یک دهم درصد)

نسبت سطوح ترجمه‌ها در مقایسه با مندرجات دیگر	
ترجمه‌ها	۱۷/۴٪

همان‌گونه که در جدول بالا آمده، بسامد استفاده از ترجمه‌های آثار غربی و نیز درج آگهی‌ها، اعلانات و تصاویر، به میزان ۱۷/۳٪ در مقایسه با بسامد اشعار، داستان‌ها و قطعات ادبی قابل توجه و تأمل است. در دوره دوم انتشار طوفان با توجه به وضعیت پیش‌آمده، طوفان مجبور می‌شود، شیوه‌ای ملایم و محتاطانه در پیش بگیرد. از این‌رو، هم سطح انتقادات آن از رأس هرم

قدرت به سطوح پایین‌تر تغییر می‌کند و از آن مقالات و نوشته‌های سیاسی تند و شدید، دیگر خبری نیست و بیشتر به مطالب اجتماعی، اقتصادی و نوشته‌ها و قطعات ادبی می‌پردازد. از سویی دیگر برای تأمین هزینه‌ها و دوام نشریه آگهی‌ها و تصاویر تجاری و بازرگانی و غیره را درج می‌کند.

تحلیل نوشته‌ها و مقالات

در تحلیل مقالات و قطعات ادبی، نام نویسنده، عنوان مقاله، موضوع کلی، نوع مقاله و نشانی آن و در تحلیل اشعار مندرج در آن در نظر گرفته شده است. رویکرد اصلی در گزینش و انتشار مقالات و نوشته‌ها، بیشتر تحلیلی، انتقادی و تحقیقی است. موضوع اصلی آن‌ها نیز اغلب، علاوه بر توصیف و نقد آثار نظم و نثر ایران و جهان، توجه به انتقاد از غرب‌زدگی و عربی‌گرایی و تأکید بر سرهنویسی است. در جدول زیر چگونگی و شیوه توصیف و تحلیل بررسی برای نمونه آورده شده است.

جدول شماره ۲، نمونه‌هایی از معرفی و تحلیل مقالات و نوشته‌ها به تفکیک

نویسنده	عنوان مقاله	موضوع کلی مقاله	نوع مقاله	نشانی
ابراهیم سمیعی	به یاد زنان محبوس در ایران	نقد خرافه‌پرستی و در بند زنان ایرانی	تخیلی و ادبی	س ۲، ش ۱۵، ص ۶
احمد کسروی	استقلال زبان (۱)	تأکید بر سرهنویسی و زبان پاک	تحلیلی و انتقادی	س ۱، ش ۱۳، ص ۵ و ۴
احمد کسروی	استقلال زبان (۲)	انتقاد از غرب‌زدگی در نثر فارسی و تأکید بر سرهنویسی	تحلیلی و انتقادی	س ۱، ش ۱۴، ص ۴
احمد کسروی	استقلال زبان (۳)	ادامه انتقاد از دشوارنویسی و غرب‌گرایی ادبی با توجه به مقاله دولت آبادی در مجله آینده	تحلیلی و انتقادی	س ۱، ش ۱۵، ص ۳ و ۴
احمد کسروی	استقلال زبان (۴)	ادامه تأکید بر سرهنویسی در نثر فارسی	تحلیلی و انتقادی	س ۱، ش ۱۶، ص ۲
ادیب المالک فراهانی	«پیدایش شعر»	تاریخچه شعر و شاعری در ایران و جهان	تحقیقی	ش ۳ ص ۱ = ۱
ادیب الممالک	دنباله‌ی پیدایش شعر (شعر)	تاریخچه شعر و شاعری در ایران	تحقیقی	ش ۴ ص ۱ = ۱

از زبان «جیمس هوایت»	«چگونه دنیا را دیدهام؟»	درس گرفتن در زندگی و کسب تجربه از حوادث	تحلیلی	س ۲، ش ۹، ص ۶ و ۷
از زبان یک دختر امریکای و یا شاید فرخی؟	یک روز با گاندی	خاطره‌ای از ملاقات با گاندی	توصیفی	س ۲، ش ۱، ص ۵
از مطبوعات دیگر	صنایع مستظرفه	بررسی فنون هنری و ویژگی‌های آن	تحقیقی و تحلیلی	س ۲، ش ۱۸، ص ۵ و ۶
از مطبوعات دیگر	صنایع مستظرفه	بحث درباره مبانی هنر و اصول زیبایی و تناسب	تحقیقی و تحلیلی	س ۲، ش ۲۰، ص ۲

فرخی در گزینش و انتشار این مقالات و نوشته‌ها، ضمن تکیه بر مفاخر و هویت ایرانی و تأکید بر پاس داشت سنت‌های اصیل به نواندیشی و نوگرایی فکری، اجتماعی و نیز مبانی هنری و انواع ادبی توجه می‌کند فرخی به لحاظ اجتماعی و فرهنگی یکی از مشکلات اساسی ایران در راه ترقی و پیشرفت را تعصبات جاهلی، خرافه‌پرستی و اوهم‌گرایی می‌داند که بدون توجه به آن، زمینه ایجاد اصلاحات و نوگرایی فراهم نمی‌شود.

نظر فرخی در این باره چنین است: «معتقدیم که امروز نیز روحانیون فکور و متجدد ایران، با آن طبقه که از نام روحانیت استفاده نموده یا پای‌بند به خرافاتی می‌باشند، راجع به تقدس اصلی و اصول دیانت اسلامی مباحثه کنند، به آن‌ها تذکر دهند که محیط امروز باید متناسب با زندگی سایر ملل گردند؛ بالفرض اگر در صدر اسلام، با شمشیر و تیرکمان جنگ می‌کردند، امروز نمی‌توان بدان سلاح مسلح شد؛ از این رو، ملت ایران با حفظ اصول و مبانی دینی باید به اصلاح اخلاق و اندیشه و کار و رفتارهای شهروندی خود پردازد، زیرا هرچند «اقوام، مقهور دیانت می‌باشند، دیانت نیز مقهور احتیاجات اقوام است» (طوفان روزانه، س ۶: ش ۲۵۲). از سویی ترقی و مدنیت، بدون تربیت صحیح خانوادگی رشد و تکامل اجتماعی افراد و بدون استقرار آزادی‌های سیاسی ایجاد نمی‌شود. اما فراهم کردن زمینه‌های اصلاحات یاد شده، بدون بسترسازی و وجود گروه روشنفکر و آزادی‌خواه ممکن نیست (ر.ک: همان).

تحلیل اشعار

در تحلیل اشعار مندرج در طوفان هفتگی، نام شاعر، عنوان و قالب شعر ملحوظ شده است. طوفان هفتگی نیز همچون طوفان روزانه به لحاظ گرایش‌ها و مطالب مندرج در بین خوانندگان، به ویژه اهل ادب و هنر جایگاه قابل قبولی داشت. هرچند بعضی از تحقیقات درباره وابستگی و

طرفداری فرخی از احزاب و گروه‌های مختلفی؛ مانند: حزب دموکرات، کمیته دفاع ملی و ... اشاراتی کردند، با این حال ویژگی‌های شخصی و فکری و اخلاقی فرخی و رویکرد آزادی‌خواهانه، بی‌طرفانه و نوگرایانه طوفان موجب شده بود که نظر بیشتر گرایش‌های فکری و ادبی را به خود جلب کند. از این‌رو هم اشعار و نقدهای معاصران در طوفان هفتگی دیده می‌شد و هم سنت‌گرایان.

البته در میان شاعران معاصر با سبک کلاسیک، بیشتر از اشعار محمدتقی بهار در طوفان هفتگی درج می‌شود و سپس ادیب‌المالک فراهانی، صادق سرمد، میرزا ابوالقاسم جلوه، لطفعلی صورتگر، نصرالله فلسفی، رشید یاسمی... طوفان هفتگی، از اشعار شاعران گذشته، چون: نشاط، شیخ‌الرئیس قاجار، هدایت طبرستانی، هاتف، فروغی بسطامی و گاهی هم از اشعار محتشم کاشانی، شاهزاده افسر ... و در بعضی از موارد از آثار بزرگانی مانند: حافظ، سعدی و سنایی و... نیز بهره می‌برد.

جدول شماره ۳، نمونه‌ای از معرفی و تحلیل اشعار به تفکیک

شاعر	عنوان شعر	قالب
نایینی	اشعار متفرقه	تک‌بیت
آذر	اشعار متفرقه	قطعه
آذر بیگدلی	مریض احوال و طیب چهار بین	مثنوی
آرام یزدی	اشعار متفرقه	مثنوی
آرزوی (شاعره) سمرقندی	اشعار متفرقه	تک بیت
آفتی طبسی	اشعار متفرقه	تک بیت
آقائقی هاتفی جامی	اشعار متفرقه	مثنوی
آقائقی هاتفی جامی	اندرز پدر به فرزند خویش	قطعه
ابوبکر کرمانی	در محنتم آن زلف جهان‌سوز افکند	رباعی
ابوتراب جوشقانی	اشعار متفرقه	تک بیت
اثیرالدین	رباعی	رباعی
اثیرالدین اومانی	در نکوهش شعر و شاعری	قصیده
احمد افخمی	به بیچارگان باید احسان نمود	مثنوی
احمد افخمی	پادشاه و دو چوپان	مثنوی
احمد بختیاری	ادب و بی‌ادبی	قطعه

احمد بختیاری	تاک و روباه	قصیده
احمدی بختیاری	قصیده	قصیده
ادیب الممالک	دنباله قصیده طولانی	قصیده
ادیب الممالک	دنباله قصیده طولانی	قصیده
ادیب الممالک	دنباله قصیده طولانی	قصیده
اذر	اشعار متفرقه	قطعه
اسماعیل بیک شاملو	در کوی تو ساکنان سنگین هوسند	رباعی
اسماعیل شاملو	اشعار متفرقه	تک بیت
اسیری اصفهانی	گفتار حکیمانه	مثنوی
اسیری شیرازی	اشعار متفرقه	تک بیت
اظهر دهلوی	اشعار متفرقه	قطعه
اعجاز هراتی	اشعار متفرقه	رباعی
قره‌العین	گر به تو افتدم نظر، چهره به چهره، رو به رو	غزل
قوامی گنجوی	تدبیر سرای عاقبت سازم	چکامه
کاظمی	یک لطیفه ادبی	قطعه
کلیم کاشانی	اشعار متفرقه	قالب‌های گوناگون
کمال‌الدین اصفهانی	لغز	قصیده
لطفعلی صورتگر	فردوسی شاعر	قصیده
لطفعلی صورتگر	نامه من	قصیده
لوائی	حکایت	مثنوی
م. بهار	اتق شر من احسنت الیه	مثنوی
م. بهار	اگر تو رخ بگشایی ستم نخواهد شد	غزل
م. بهار	امر به معروف و نهی از منکر	مثنوی
م. بهار	انوشیروان و مرد دهقان	قطعه
م. بهار	ای کمان ابرو به عاشق کن ترحم گاه گاهی	غزل
م. بهار	بی مغز و کوچک	قطعه
م. بهار	پافشاری	قطعه
م. بهار	پند بناپارت	قطعه
م. بهار	خروس و روباه	مثنوی
م. بهار	در وصف درگه	چکامه

م. بهار	راستی	مثنوی
م. بهار	غزل اجتماعی (زن خوب)	غزل
م. بهار	غزلیات قدیم بهار	غزل
م. بهار	گذشته و آینده	مثنوی
م. بهار	لغز تازه یا شاهکار یک نفر مصصح	قطعه
م. بهار	نی و بلوط	قطعه
م. بهار	یادداشت‌ها	قصیده
م. ناطق	زاغ- صعوه	مثنوی
مایل اشتیاقی	اشعار متفرقه	مثنوی
متین اصفهانی	اشعار متفرقه	قطعه

هرچند در دوره مشروطه بیشتر نشریات، حتی مجلات ادبی کم و بیش به موضوعات و مطالب خبری، انتقادی و سیاسی می‌پرداختند، به دلیل سیاست‌های دوره پهلوی اول، شرایط خاص فرهنگی و گفتمان حاکمیت، بسیاری از ادیبان و نیز نویسندگان نشریات به تحقیقات ادبی و تاریخی و استفاده از ترجمه‌های اروپایی روی آوردند. بعضی نیز مانند: «دانشکده» به مدیریت ملک‌الشعرای بهار و «تجدد» به مدیریت تقی رفعت جنگ «کهنه و نو» را دامن می‌زدند. در این میان مدیرمسئول طوفان هفتگی به دلیل شرایط خاص زمانه و نیز به لحاظ اهمیت و ضرورت تحول فکری و ادبی، نگرش متعادل سیاسی را در پیش می‌گیرد و به دور از افراط و تفریط‌های پیروان «کهنه و نو»، هم از اشعار و مطالب ادبیات کلاسیک بهره می‌برد و هم از اشعار نوپرداز و ترجمه‌های آثار اروپایی. هرچند که طوفان هفتگی به لحاظ کیفیت و اهمیت مطالب در حد مجلاتی همچون یادگار، مهر و یغما نبود.

با این حال فرخی یزدی هرچند، سخت بر مواضع اصولی و سبک انتقادی خود، به‌ویژه در دوره یکم طوفان، برای استقرار آزادی، استقلال و عدالت تکیه می‌کرد و با استبداد و استعمار ستیز سازش‌ناپذیر داشت، اما از لحاظ جهت‌گیری‌های سیاسی و اجتماعی و رعایت موازین اخلاقی و معیارهای منطقی، تعادل و میانه‌روی را رعایت و از افراط و تفریط و لغزش‌های سیاسی و اخلاقی پرهیز می‌کرد. بنابراین «طوفان» جهت‌گیری مترقی و در عین حال کم‌نوسانی را در میان مطبوعات هم‌زمانش نشان می‌داد و در آن از افراطی‌گری‌های «قرن بیستم» (روزنامه عشقی)، یا از خوش‌مزگی‌های کلی و گاه بی‌مقصد و کم‌زهر «نسیم شمال» (روزنامه

اشرف‌الدین گیلانی) یا از ملاحظات محافظه‌کارانه «نوبهار» (روزنامه ملک‌الشعرای بهار) چندان اثری نبود» (سپانلو، ۱۳۶۹: ۴۳۳).

تحلیل متون ادبی غربی

همان‌گونه که در جدول زیر ملاحظه می‌شود، در ترجمه‌های آثار غربی، عنوان اثر ترجمه شده، نوع اثر، نویسنده، مترجم و نشانی آن در نظر گرفته شده‌است. متونی که گزینش و درج شده شده، بیشتر شامل ادبیات داستانی، اشعار و قطعات ادبی و گاهی نیز در باره تأثیر ادبیات ایرانی بر فرهنگ و ادب اروپایی است؛ مانند تأثیر خیام بر ادبیات انگلیسی. در این میان بیشتر از آثار ادبی روسی (تولستوی، پوشکین و بلینسکی و ...)، فرانسوی (ویکتور هوگو، برنارد شاو، روسو و ...) و انگلیسی (اسپنسر، هنری وارد، حسین دانش، رضا توفیق و ...) استفاده شده است. مترجمان این‌گونه آثار، اغلب سیدفخرالدین شادمان، عبدالحسین هژیر و اسماعیل یکانی هستند. به‌طور کلی به جز تحلیل و بررسی‌ها بیشتر این آثار جزو ادبیات غنایی است. فرخی یزدی را به لحاظ درج و نقد و انتقال متون آثار هنری و ادبی و فلسفی غربی در طوفان روزانه و هفتگی و فراهم کردن زمینه‌های ارتباط فرهنگی و ادبی می‌توان از پیشگامان ادبیات تطبیقی و نواندیشی و نوگرایی در زبان و ادبیات فارسی به شما آورد.

جدول شماره ۴، نمونه‌ای از تحلیل ترجمه‌های متون غربی به تفکیک

عنوان ترجمه	نوع ادبی	نویسنده	مترجم	سال، شماره و صفحه
دو برادر عاشق	نثر ادبی	-	شادمان	س ۲، ش ۲۲، ص ۴
کتاب اربعه چینی	نثر ادبی	-	۱. سحاب	س ۲، ش ۲۱، ص ۲ و ۳
کتاب اربعه چینی	نثر ادبی	-	۱. سحاب	س ۲، ش ۲۳، ص ۴
خرزان و مرگ	نثر ادبی	ادبیات انگلیس	-	س ۲، ش ۱۴، ص ۷
سوختن مسکو	نثر ادبی	از ادبیات انگلیس	شادمان	س ۲، ش ۱۷، ص ۲
از هر چمن گلی	نثر ادبی	اسپنسر	عبدالحسین هژیر	س ۱، ش ۱۶

ص ۴ و ۳				
س ۱، ش ۱۳، ص ۷	عبدالحسین هژیر	اقتباس (از مجله نیوا)	نثر ادبی	از هر چمن گلی
س ۲، ش ۵، ص ۶		برنارد شاو	نثر	مسئله ازدواج
س ۱، ش ۱۰، ص ۶ و ۵	عبدالحسین هژیر	بلینسکی	نثر ادبی	از هر چمن گلی
س ۱، ش ۱۵، ص ۵	عبدالحسین هژیر	بلینسکی	نثر ادبی	از هر چمن گلی
س ۲، ش ۱۷، ص ۳	مجله الهلال	بوگانشور	نثر داستانی	اردک‌های فلورانس
س ۱، ش ۱۲، ص ۴ و ۳	عبدالحسین هژیر	پتیه	نثر ادبی	از هر چمن گلی
س ۱، ش ۱۱، ص ۶	عبدالحسین هژیر	پوشکین	نثر ادبی	از هر چمن گلی
س ۱، ش ۶، ص ۳ و ۲	عبدالحسین هژیر	پوشکین	شعر	از هر چمن گلی
س ۱، ش ۵، ص ۴ و ۵	عبدالحسین هژیر	تولستوی	نثر	افکار تولستوی
س ۲، ش ۴، ص ۳ و ۲	مطبوعات انگلیس	تولستوی	نثر ادبی	پیدایش انسان
س ۱، ش ۱۶، ص ۳ و ۴ و ۵ و ۶	عبدالحسین هژیر	تولستوی	نثر داستانی	داستان گالاته
س ۲، ش ۳، ص ۴	مطبوعات دیگران	تولستوی	نثر ادبی	دست گربه
س ۲، ش ۳، ص ۶	مطبوعات انگلیس	تولستوی	نثر ادبی	طبل یاوه سرا
س ۲، ش ۴، ص ۷	مطبوعات انگلیس	تولستوی	نثر ادبی	طبل یاوه سرا
ش ۶، ص ۳ و ۴ و ۵ و ۶	شادمان	تولستوی	داستان	گالاته
س ۱، ش ۱۱، ص ۳ و ۴ و ۵ و ۶	عبدالحسین هژیر	تولستوی	نثر داستانی	گالاته
س ۱، ش ۱۲، ص ۳ و ۴ و ۵ و ۶	عبدالحسین هژیر	تولستوی	نثر داستانی	گالاته
س ۱، ش ۱۳، ص ۳ و ۴ و ۵ و ۶	عبدالحسین هژیر	تولستوی	نثر داستانی	گالاته
س ۱، ش ۱۴، ص ۱	عبدالحسین هژیر	تولستوی	نثر داستانی	گالاته

ص ۳ و ۴ و ۵ و ۶				
ص ۱، ش ۱۵، ص ۳ و ۴ و ۵ و ۶	عبدالحسین هژیر	تولستوی	نثر داستانی	گالاته
ص ۱، ش ۶، ص ۳ و ۴ و ۵ و ۶	شادمان	تولستوی	نثر داستانی	گالاته (۲)
ص ۱، ش ۷، ص ۳ و ۴ و ۵ و ۶	شادمان	تولستوی	نثر داستانی	گالاته (۳)
ص ۱، ش ۸، ص ۳ و ۴ و ۵ و ۶	شادمان	تولستوی	نثر داستانی	گالاته (۳)
ص ۱، ش ۹، ص ۳ و ۴ و ۵ و ۶	شادمان	تولستوی	نثر داستانی	گالاته (۴)
ص ۱، ش ۱۰، ص ۳ و ۴ و ۵ و ۶	شادمان	تولستوی	نثر داستانی	گالاته (۴)
ص ۲، ش ۹، ص ۶	روزنامه دایلی اکسپرس	جیمس هوایت	نثر ادبی	چگونه دنیا را دیدم؟
ص ۲، ش ۱۴، ص ۴ و ۵	اسماعیل یکانی	حسین دانش و دکتر رضا توفیق بیک	نثر ادبی	ترجمه حال و تفسیر احوال خیام
ص ۲، ش ۱۵، ص ۴ و ۵	اسماعیل یکانی	حسین دانش و دکتر رضا توفیق بیک	نثر ادبی	ترجمه حال و تفسیر احوال خیام

جدول شماره ۵، نتایج بررسی بسامد ترجمه‌های متون نثر و نظم غربی

درصد	فراوانی	ترجمه‌های متون غربی
۱۹٪	۱۱	بسامد اشعار ترجمه شده برحسب ستون
۸۱٪	۴۷	بسامد متون نثر ترجمه شده برحسب ستون

با توجه به نتایج جدول بالا، نکته قابل توجه بسامد کاربرد متون نثر ترجمه شده نسبت به شعر است. هرچند انواع ادبی و قالب‌های شعری کلاسیک در ادبیات گذشته بیشتر رواج دارد و دوران ادبیات پیش از مشروطه را عصر چیرگی شعر بر نثر می‌توان به شمار آورد، اما در دوره ادبیات مشروطه و به‌ویژه در ادبیات معاصر به تدریج نثر بیشتر رونق می‌گیرد؛ به طوری که زین

پس، عصر ادبیات داستانی جدید و انواع رمان است. در طوفان هفتگی نیز با توجه به درک شرایط زمانی بیشتر از متون نثر استفاده شده است.

نتیجه‌گیری

طوفان هفتگی به منظور شناخت و نشر آثار برجسته زبان و ادبیات کلاسیک و معاصر ایران و جهان و بهره‌بردن از سرمایه‌های ادبی، به‌ویژه حماسه‌های ملی در راه وحدت ملی و نهضت مردمی و ارتقای فرهنگی و نیز استفاده از اشعار شاعران مشهور و بزرگ و مقالات و دیدگاه‌های نویسندگان صاحب‌نظر تأسیس و منتشر می‌شود.

این مجله ادبی به دلیل جایگاه والای مسئولان، انتشار مقالات سودمند ادبی، هنری و تاریخی و کیفیت و تنوع مطالب ادبی ایران و جهان از همکاری نویسندگان و شاعران مشهوری همچون: ملک‌الشعراى بهار، عبدالحسین هژیر، اسماعیل یکانی، سید احمد کسروی، سید عبدالرحیم خلخالی، علی جواهرالکلام، مهدی بهرامی، عمیدی، رسام ارژنگی، ابوالقاسم سحاب و... بهره می‌برد. از شاعران معاصر که اشعارشان بیشتر در طوفان هفتگی درج شده است - به جز بهار که بیشتر از دیگران از شعرش استفاده شده - به اشخاص زیر می‌توان اشاره کرد: ادیب‌الممالک، صادق سرمد، جلوه، صورتگر، نصرالله فلسفی، رشید یاسمی و...؛ از میان نویسندگان و شاعران خارجی، بیشتر از ترجمه آثار تولستوی، حسین دانش و رضا توفیق بیک و ویکتور هوگو استفاده شده است.

از مقالات تحقیقی و هنری وزین و ارزشمند طوفان هفتگی، مقالات زیر را می‌توان نام برد: سلسله مقالات «نقاشی و تذهیب در ایران» و «شعر پهلوی» از بهار؛ سلسله مقالات «اسماعیل یکانی» تحت عنوان: «تاریخ صنعت»، «آیا کدام یک از صنایع مستظرفه مؤثرتر است؟».

طوفان در دوره دوم انتشار به دلیل سیاست‌های دوره رضاشاهی و نیز برای بقا و دوام شیوه ملایم‌تری را در پیش می‌گیرد و بیشتر به مطالب اجتماعی، اقتصادی، هنری و ادبی توجه می‌کند. البته در گزینش مقالات، اشعار و نوشته‌ها ضمن تأکید بر عناصر هویت ایرانی و سنت‌های ادبی به نواندیشی و نوگرایی نیز روی می‌آورد. هرچند در تجدد ادبی به دور از افراط و تفریط راه میانه را بر می‌گزیند. با این حال به دلیل ضرورت نوگرایی و با درک موقعیت زمانه بیشتر از متون نثر و انواع داستانی در آثار فارسی و ترجمه‌های آثار غربی بهره می‌برد.

جدول شماره ۶، نتایج محاسبه و مقایسه بسامد استفاده از آثار نویسندگان و شاعران غربی

نویسنده	فراوانی	درصد
تولستوی	۱۷	٪۴۱
حسین دانش و دکتر رضا توفیق بیک	۹	٪۱۴
ویکتور هوگو	۵	٪۴/۷۵
هنری وارد	۳	٪۵/۱۴
بیلینسکی	۲	٪۳/۵۶
پوشکین	۲	٪۱/۰۵
روسو	۲	٪۳/۵۶
لابرویر	۲	٪۲/۱۱
از ادبیات انگلیس	۱	٪۲/۳۷
اسپنسر	۱	٪۱/۴۵
برنارد شاو	۱	٪۲/۱۱
بوگانشورا	۱	٪۱/۴۵
پتیه	۱	٪۱/۱۸
جیمس هوایت	۱	٪۱/۳۲
خلیل جبران	۱	٪۰/۵۲
شاتو بریان	۱	٪۰/۵۲
کرون	۱	٪۰/۶۶
مجله نیرائست	۱	٪۱/۱۸
مجله نیوا	۱	٪۲/۱۱
مجله نیویورک تایمز	۱	٪۰/۶۶
مستر سفراستیان	۱	٪۲/۱۱

منابع

کتاب‌ها

- آذری شهرضایی، رضا (۱۳۸۱) *فرّحی یزدی، سرانجام یک رؤیای سیاسی*، تهران: شیرازه.
- براون، ادوارد گرانویل (۱۳۳۵) *تاریخ مطبوعات و ادبیات ایران در دوره مشروطیت*، ترجمه محمد عباسی، تهران: معرفت.
- بهار، محمدتقی (ملک الشعرا) (۱۳۶۵) *مجله دانشکده*، به کوشش محمود رفعت، تهران: علمی.

دانش پژوه، محمد تقی (۱۳۶۳) فهرست میکروفیلم‌های کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، جلد ۳، تهران.

رحمیان، هرمز (۱۳۸۰) *ادوار نشر فارسی*، تهران: سمت.

۱۰۹

ذاکر حسین، عبدالرحیم (۱۳۷۷) *ادبیات سیاسی ایران در عصر مشروطیت*، ۲ جلد، تهران: علم.
ذاکر حسین، عبدالرحیم (۱۳۷۰) *مطبوعات سیاسی ایران در عصر مشروطیت*، تهران: دانشگاه تهران.

ساروخانی، باقر (۱۳۸۲) *روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی؛ بینش‌ها و فنون*، جلد ۲، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

سپانلو، محمدعلی (۱۳۶۹) *چهار شاعر آزادی*، تهران: انتشارات نگاه.

صدرهاشمی، محمد (۱۳۶۳) *تاریخ جراید و مجلات ایران*، ۴ جلد، اصفهان: کمال.

فرخی یزدی، محمد (۱۳۶۹) *دیوان فرخی یزدی*، به اهتمام حسین مکی، تهران: انتشارات امیرکبیر.

فرخی یزدی، محمد (۱۳۸۰) *دیوان فرخی یزدی*، همراه با اشعار نویافته، با مقدمه دکتر محمدعلی اسلامی‌نوشن، به کوشش حسین مسرت، تهران: نشر قطره.

فرخی یزدی، محمد، *آیینۀ افکار (روزنامه)*، سال ۱، شماره ۱ (۱۳۰۲/۱۰/۱۲) به جای «طوفان»، سال ۳، شماره ۳۷.

فرخی یزدی، محمد، *پیکار (روزنامه)*، سال ۱، شماره ۱ (۱۳۰۱/۹/۲)، به جای «طوفان»، سال ۲، شماره ۳۱.

فرخی یزدی، محمد، *ستاره شرق (روزنامه)*، سال ۱، شماره ۱ (۱۳۰۰/۹/۱۶) به جای «طوفان»، سال ۱، شماره ۲۲.

فرخی یزدی، محمد، *روزنامه طوفان*، سال ۱، شماره ۱ (۱۳۰۰/۶/۲) تا سال ۸ (بهمن ۱۳۰۷)، (دوره کامل).

فرخی یزدی، محمد، *طوفان هفتگی*، سال ۱، شماره ۱ (۱۳۰۶/۱۱/۲۴) تا سال ۲، شماره ۲۳ (۱۳۰۷/۱۱/۲۳) (دوره کامل).

قاسمی، سیدفرید (۱۳۷۹) *تاریخ روزنامه‌نگاری ایران (مجموعه مقالات)*، ۲ جلد، تهران: روزگار.

قاضی زاده، علی اکبر (۱۳۷۹) *جان باختگان روزنامه‌نگار، (محمد فرّخی یزدی)*، تهران: انتشارات جامعه ایرانیان.

کرپیندورف، کلوس (۱۹۸۳) *تحلیل محتوا، مبانی روش‌شناسی، ترجمه هوشنگ نائینی*، تهران: نشر نی.

گلین، محمد (۱۳۵۱) *بهار و ادب فارسی*، ۲ جلد، (مجموعه یک‌صد مقاله از ملک‌الشعراى بهار)، با مقدمه غلامحسین یوسفی، تهران: شرکت سهامی کتاب‌های جیبی.

گهن، گوئل (۱۳۶۲) *تاریخ سانسور در مطبوعات ایران*، تهران: مؤسسه انتشارات آگاه.
مسرت، حسین و غلامرضا محمدی (۱۳۷۶) *شاعر لب‌دوخته*، یزد: انجمن آثار و مفاخر فرهنگی.

معتمدنژاد، کاظم (۲۵۳۶) *روش تحقیق در محتوی مطبوعات، (با کلیاتی در باره تجزیه و تحلیل محتوی ارتباطات جمعی)*، تهران: دانشکده علوم ارتباطات اجتماعی.

مکی، حسین (۱۳۵۹) *تاریخ بیست ساله*، ۸ جلد، تهران: امیرکبیر.
مولانا، حمید (بی تا) *سیر ارتباطات اجتماعی*، تهران: دانشکده ارتباطات اجتماعی.

مقالات

جلالی پندری، یدالله. (۱۳۸۵). *شیوه نثرنویسی فرّخی یزدی. نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید باهنر کرمان*، ۱۹ (پیاپی ۱۶)، ۶۱-۸۶.

References

Books

Azari Shahrzaei, Reza (2001) *Farrokhi Yazdi, finally a political dream*, Tehran: Shiraz.

Brown, Edward Granville (1956) *History of Iran's press and literature during the constitutional period*, translated by Mohammad Abbasi, Tehran: Marafat.

Bahar, Mohammad Taqi (Malik al-Shaara) (1986) *Daneshkadeh magazine*, by the efforts of Mahmoud Rifat, Tehran: Elmi.

Academician, Mohammad Taghi (2013) *List of microfilms of Tehran University Central Library*, volume 3, Tehran.

Rahmiyan, Hormoz (2001) *Persian Prose Periods*, Tehran: Semit.

Zakirhsain, Abdul Rahim (1998) *Political literature of Iran in the era of constitutionalism*, 2 volumes, Tehran: Alam.

Zakirhsain, Abdul Rahim (1991) *Iran's political press in the era of constitutionalism*, Tehran: Tehran University.

Sarukhani, Baqer (2012) *Research methods in social sciences; Insights and Techniques*, Volume 2, Tehran: Research Institute of Human Sciences and Cultural Studies.

Sepanlo, Mohammad Ali (1990) Four poets of freedom, Tehran: Negah Publications.

Sadrhashmi, Mohammad (1984) History of Iranian newspapers and magazines, 4 volumes, Isfahan: Kamal.

Farrokhi Yazdi, Mohammad (1990) Diwan Farrokhi Yazdi, edited by Hossein Makki, Tehran: Amirkabir Publications.

Farrokhi Yazdi, Muhammad (2010) Diwan Farrokhi Yazdi, (along with new poems, with an introduction by Dr. Mohammad Ali Islami Nadushan), by the efforts of Hossein Masrat, Tehran: Drop.

Farrokhi Yazidi, Mohammad, Ayane Afkar (newspaper), Year 1, Number 1 (3/1/1924) instead of "Tofan", Year 3, Number 37.

Farrokhi Yazidi, Mohammad, Pikar (newspaper), year 1, number 1 (24/11/1922), instead of "Storm", year 2, number 31.

Farrokhi Yazidi, Muhammad, Star of the East (newspaper), year 1, number 1 (7/12/1921) instead of "Tofan", year 1, number 22.

Farrokhi Yazidi, Muhammad, Tofan newspaper, year 1, number 1 (24/8/1921) to year 8 (February 1928), (complete period).

Farrokhi Yazidi, Muhammad, Tofan Haftagi, year 1, number 1 (14/2/1928) to year 2, number 23 (12/2/1929) (complete period).

Ghasemi, Seyedfarid (2001) History of Iranian journalism (collection of articles), 2 volumes, Tehran: Roozer.

Qazizadeh, Ali Akbar (2001) Journalist deaths, (Mohammed Farrokhi-Yazdi), Tehran: Iranian Community Publications.

Krippendorff, Kloss (1983) Content Analysis, Basics of Methodology, translated by Hoshang Naini, Tehran: Nei Publishing.

Gulban, Mohammad (1973) Persian Spring and Literature, 2 volumes, (a collection of one hundred articles by Spring poets), with an introduction by Gholamhossein Yousefi, Tehran: Pocket Books Company.

Cohen, Goel (1984) The History of Censorship in the Iranian Press, Tehran: Aghat Publications.

Mesrat, Hossein and Gholamreza Mohammadi (1998), the poet of Labdukhte, Yazd: Association of cultural works and treasures.

Motamedanjad, Kazem (2016) The method of research in the content of the press, (with general information about the analysis of the content of mass communication), Tehran: School of Social Communication Sciences.

Makki, Hossein (1981) Twenty-year history, 8 volumes, Tehran: Amir Kabir.

Molana, Hamid (No date) The course of social communication, Tehran: School of Social Communication.

Articles

Jalali Pandri, Yadullah. (2007). Farrokhi Yazidi's prose writing style. Journal of the School of Literature and Human Sciences, Shahid Bahonar University, Kerman, 19 (16 series), 61-86.

Scientific Quarterly of Interpretation and Analysis of Persian Language and Literature Texts
(Dehkhoda)

Volume 14, Number 53, Fall 2022, pp.88-112

Date of receipt: 3/6/2020, Date of acceptance: 15/9/2020

(Research Article)

DOI: [10.30495/dk.2022.694811](https://doi.org/10.30495/dk.2022.694811)

Content-based analysis and examine of Farrokhi Yazdi's "Toofan Haftegi"

Dr. Mahmoud Sadeghzadeh¹

Abstract

Mohammad Farrokhi Yazdi except from composition of the political poems and the publication of the critical “storm” newspaper, published the "weekly storm" magazine for two years, to develop the literary works, to promote poetry, to develop the Persian language and literature and to generalize the European literary works. In this study, with reviewing the 41 existing numbers of the “weekly storm” with the descriptive, analytical and quantitative assessment method, we introduce and examine the publication motives, formal structure, importance and quality, content, and writers and poets of the magazine. Because of the high position of the authorities, the publication of useful literary, artistic and historical literature, and the quality and diversity of Iranian and worldly literary materials, the literary magazine benefits from the cooperation of popular writers and poets like: Malek o-Sho'arā Bahār, Abdolhossein Hazhir, Ishmael Yekani, Sayyed Ahmad Kasravi, Sayyed Abdolrahim Khalkhali, Ali Javaherolkalam, and etc among foreigner writers and poets, translations of Tolstoy works and Victor Hugo works had been more commonly used. In the second period of publication, due to the policies of the Reza Shahi period, Toofan adopts a more lenient approach and pays more attention to social, economic and literary issues, while emphasizing the elements of Iranian identity and literary traditions in a balanced way towards modernity. Hence, due to the necessity of modernity and understanding the situation of the time, he uses prose texts and fiction in translations of Western works.

KeyWords: Literary publications, constitution, weekly storm, content-based analysis.

¹ . Associate Professor, Department of Persian Language and Literature, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran. sadeghzadeh@iauyazd.ac.ir

